

Rechtbank te Arnhem

Militaire kamer

Vonnis van 9 mei 2005

Voorzitter: mr. E.G. Smedema, *lid:* mr. L.G.J.M. van Ekert, *militair lid:* mr. P.J. Schreuder, Kapitein ter zee van administratie.

Getraumatiseerde militair

In zijn jeugd seksueel misbruikte militair verbeeldt zich 13-jarig meisje tegen aanranding te moeten beschermen. Opzet op zwaar lichamelijk letsel. Geen noodweer(exces) of (putatieve) overmacht, wel verminderde toerekeningsvatbaarheid.

(Sr artt. 39, 40, 41, 242, 302)

1. De inhoud van de tenlastelegging

Aan verdachte is tenlastegelegd dat:

parketnummer 05/097005-03

hij op of omstreeks 20 juni 2003 te Bovenkarspel, gemeente Stede Broec, ter uitvoering van het voornemen en het misdrijf om door geweld of een andere feitelijkheid en/of bedreiging met geweld of een andere feitelijkheid H.B. te dwingen tot het ondergaan van handelingen die (mede) bestonden uit het seksueel binnendringen van het lichaam van die B., welk geweld of andere feitelijkheid en/of welke bedreiging met geweld of andere feitelijkheid hierin hebben bestaan dat verdachte opzettelijk tegen de fiets van die B. heeft getrapt en/of geduwd waardoor die B. ten val is gekomen en/of die B. met geweld in de struiken en/of bosschage heeft getrokken en/of gesleept, terwijl de uitvoering van het voorgenomen misdrijf niet is voltooid;

althans, indien het vorenstaande onder 1 niet tot een veroordeling leidt:

hij op of omstreeks 20 juni 2003 te Bovenkarspel, gemeente Stede Broec, opzettelijk H.B. wederrechtelijk van de vrijheid heeft beroofd en/of beroofd gehouden, hierin bestaande dat verdachte opzettelijk voornoemde persoon wederrechtelijk van haar fiets heeft geduwd en/of getrapt en/of getrokken (waardoor die B. is gevallen) en/of heeft vastgepakt en/of vastgegrepen en/of haar over een afstand van (ongeveer) 17 meter, althans over enige afstand, in de struiken en/of bosschage heeft gesleept en/of getrokken en/of die B. in die struiken en/of bosschage gehouden, waarbij die B. zwaar lichamelijk letsel (te weten een gebroken bovenarm) heeft opgelopen;

meer subsidiair:

hij op of omstreeks 20 juni 2003 te Bovenkarspel, gemeente Stede Broec, aan een persoon genaamd H.B. opzettelijk zwaar lichamelijk letsel (te weten een gebroken bovenarm) heeft toegebracht, door deze opzettelijk van haar fiets te duwen en/of te trappen en/of trekken, waardoor die B. ten val is gekomen en die B. vervolgens aan haar arm en/of lichaam de struiken en/of bosschage in te trekken en/of te slepen;

meest subsidiair:

hij op of omstreeks 20 juni 2003 te Bovenkarspel, gemeente Stede Broec, ter uitvoering van het voornemen en het misdrijf om H.B. opzettelijk zwaar lichamelijk letsel toe te brengen, opzettelijk die B. van haar fiets heeft geduwd en/of te getrapt en/of getrokken, waardoor die B. ten val is gekomen en die B. vervolgens aan haar arm en/of lichaam de struiken en/of bosschage in heeft getrokken en/of gesleept, terwijl de uitvoering van dat voorgenomen misdrijf niet is voltooid;

parketnummer 05/081171-03:

hij op of omstreeks 17 september 2003 te Bovenkarspel, gemeente Stede Broec, zich opzettelijk oneerbaar op of aan een plaats, voor het openbaar verkeer bestemd, te weten de Hertog Albrechtstraat, met ontbloot geslachtsdeel heeft bevonden.

2. Het onderzoek ter terechtzitting

De zaak is laatstelijk op 25 april 2005 ter terechtzitting onderzocht. Daarbij is verdachte verschenen. Verdachte is bijgestaan door mr. D. Kotterman, advocaat te Arnhem.

Ter terechtzitting van 18 oktober 2004 zijn de zaken van de officier van justitie in het arrondissement Arnhem, onder bovenstaande parketnummers bij afzonderlijke dagvaardingen aanhangig gemaakt, gevoegd.

Als benadeelde partij heeft zich schriftelijk in het geding gevoegd: H.B., met als gemachtigde SRK Rechtsbijstand, mr. V.R.J. van Luijk, gevestigd Europaweg 151, 2711 ER te Zoetermeer.

De officier van justitie heeft geëist dat verdachte ter zake van het bij parketnummer 05/097005-03 primair tenlastegelegde zal worden vrijgesproken. .

Voorts heeft de officier van justitie geëist dat verdachte ter zake van het bij parketnummer 05/097005-03 subsidiair en het bij parketnummer 05/081171-03 tenlastegelegde zal worden veroordeeld tot een gevangenisstraf voor de duur van vier (4) maanden, geheel voorwaardelijk met een proeftijd van 2 jaren met als bijzondere voorwaarde op te leggen reclasseringstoezicht, ook als dit inhoudt behandeling bij de forensisch psychiatrische polikliniek De Waag te Amsterdam of een soortgelijke instelling.

Voorts heeft de officier van justitie geëist dat verdachte ter zake van het bij parketnummer 05/097005-03 subsidiair en het bij parketnummer 05/081171-03 tenlastegelegde zal worden veroordeeld tot een werkstraf voor de duur van tweehonderdveertig (240) uren subsidiair eenhonderdwtintig (120) dagen vervangende hechtenis, met aftrek van de tijd in verzekering en voorlopige hechtenis doorgebracht.

De officier van justitie heeft voorts verzocht dat de vordering van de benadeelde partij H.B., met als gemachtigde SRK Rechtsbijstand, mr. V.R.J. van Luijk, gevestigd Europaweg 151, 2711 ER te Zoetermeer, tot een bedrag van € 1.541,56 wordt toegewezen en dat er een schadevergoedingsmaatregel ex artikel 36f van het Wetboek van Strafrecht wordt opgelegd tot dit bedrag, bij gebreke van betaling en verhaal te vervangen door 30 dagen hechtenis. Voor het overige heeft de officier van justitie verzocht dat de benadeelde partij niet-ontvankelijk zal worden verklaard in de vordering.

Ten aanzien van de door de benadeelde partij gevorderde kosten voor rechtsbijstand heeft de officier van justitie verzocht tot toewijzing van een bedrag van € 500,-.

Verdachte en zijn raadsman hebben het woord ter verdediging gevoerd.

3. De beslissing inzake het bewijs

Voor zover er in de tenlastelegging kennelijke taal- en/of schrijffouten voorkomen, zijn die fouten verbeterd. Verdachte is daardoor niet in zijn verdediging geschaad.

Uit het dossier en het onderzoek ter terechtzitting is de militaire kamer gebleken dat verdachte nimmer het oogmerk heeft gehad om met zijn handelen het slachtoffer te dwingen tot het ondergaan van seksuele handelingen. De militaire kamer spreekt verdachte dan ook vrij van het bij parketnummer 05/097005-03 primair tenlastegelegde.

Voorts acht de militaire kamer niet bewezen dat verdachte zich schuldig heeft gemaakt aan opzettelijke wederrechtelijke vrijheidsberoving van het slachtoffer; de militaire kamer motiveert dit als volgt. Uit verklaringen van verdachte en het slachtoffer blijkt dat het

gebeurde zich in een zeer korte tijdsperiode heeft afgespeeld. Dit gegeven hoeft op zichzelf weliswaar strafbaarheid op basis van artikel 282 van het Wetboek van Strafrecht niet uit te sluiten maar ook is niet gebleken dat verdachte het oogmerk had om het slachtoffer van haar vrijheid te beroven. Zijn opzet was hier niet op gericht. In onderlinge samenhang bezien levert het gebeurde dus onvoldoende bewijs op voor het bij parketnummer 05/097005-03 subsidiair tenlastegelegde en de militaire kamer zal verdachte hiervan vrij spreken.

Uit het dossier en het onderzoek ter terechtzitting is de militaire kamer wel gebleken dat verdachte, uitgaande van een ingebeeld dreigend gevaar, heeft gehandeld ter bescherming van het uiteindelijke slachtoffer. Dit handelen heeft hij welbewust gedaan zoals blijkt uit zijn verklaringen. Wellicht heeft verdachte hiermee niet het oogmerk gehad tot het toebrengen van letsel aan het slachtoffer, maar door zijn – ook indien de door hem ingebeelde situatie werkelijkheid was geweest – buitensporig onvoorzichtig handelen heeft verdachte willens en wetens de aanmerkelijke kans aanvaard dat het slachtoffer letsel op zou kunnen lopen. Dit letsel heeft zich dan ook geopenbaard. Het slachtoffer heeft immers een gebroken arm opgelopen op een lastig te herstellen plaats. De tenlastegelegde schennispleging (parketnummer 05/081171-03) wordt voorts door verdachte erkend en door getuigenverklaringen ondersteund.

De militaire kamer acht derhalve wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het bij parketnummer 05/097005-03 meer subsidiair en het bij parketnummer 05/081171-03 tenlastegelegde heeft begaan, met dien verstande dat bewezen wordt geacht dat:

parketnummer 05/097005-03:

hij op 20 juni 2003 te Bovenkarspel, gemeente Stede Broec, aan een persoon genaamd H.B. opzettelijk zwaar lichamelijk letsel (te weten een gebroken bovenarm) heeft toegebracht, door deze opzettelijk van haar fiets te trekken, waardoor die B. ten val is gekomen en die B. vervolgens aan haar arm en/of lichaam de struiken in te trekken;

parketnummer 051081171-03:

hij op 17 september 2003 te Bovenkarspel, gemeente Stede Broec, zich opzettelijk oneerbaar op of aan een plaats, voor het openbaar verkeer bestemd, te weten de Hertog Albrechtstraat, met ontbloot geslachtsdeel heeft bevonden.

Hetgeen verdachte bij parketnummer 05/097005-03 meer subsidiair en bij parketnummer 05/081171-03 meer of anders is tenlastegelegd is niet bewezen. Verdachte moet daarvan worden vrijgesproken.

De beslissing dat verdachte het bewezenverklarde heeft begaan, is gegrond op de feiten en omstandigheden die in de bewijsmiddelen zijn vervat.

Voor zover meer feiten bewezen zijn verklaard, worden de bewijsmiddelen alleen gebruikt voor het feit of de feiten waarop deze betrekking hebben.

De bewijsmiddelen zullen worden uitgewerkt in die gevallen waarin de wet aanvulling van het vonnis vereist en zullen dan in een aan dit vonnis te hechten bijlage worden opgenomen.

4.a. De kwalificatie van het bewezenverklarde

Het bewezenverklarde levert op:

ten aanzien van bij parketnummer 05/097005-03 meer subsidiair tenlastegelegde:

“zware mishandeling”,

ten aanzien van bij parketnummer 05/081171-03 tenlastegelegde:

“schennis van de eerbaarheid op of aan een plaats, voor het openbaar verkeer bestemd”.

De feiten zijn strafbaar.

5. De strafbaarheid van verdachte

a. de verweren

Door de raadsman van verdachte is aangevoerd dat verdachte heeft gehandeld uit noodweer, noodweerexces, dan wel putatief noodweerexces. Verdachte zou immers slechts de intentie hebben gehad om het meisje te beschermen tegen een wellicht door verdachte ingebeeld dreigend gevaar. Verdachte zou dan ook dienen te worden ontslagen van alle rechtsvervolgning.

De militaire kamer verwerpt al deze verweren. Een beroep op noodweer, in welke vorm dan ook, kan volgens de militaire kamer niet slagen indien het subject ten behoeve waarvan de noodzakelijke verdediging wordt toegepast, samenvalt met het subject dat slachtoffer wordt van deze noodzakelijke verdediging. De ratio van artikel 41 van het Wetboek van Strafrecht is immers dat iemand de mogelijkheid heeft om ter noodzakelijke verdediging van – in casu – andermans lijf of eerbaarheid, het recht in eigen handen te nemen en zich te keren tegen de wederrechtelijke aanranding van die andere persoon. Het moet dus gaan om een handeling gericht tegen een ander dan de te beschermen persoon, namelijk de aanrander. In casu is het handelen van verdachte echter, gericht geweest tegen het meisje dat verdachte nu juist wilde beschermen. Een beroep op artikel 41 van het Wetboek van Strafrecht kan derhalve niet slagen.

Voorts heeft de raadsman van verdachte aangevoerd dat verdachte heeft gehandeld in een situatie van putatief psychische overmacht en op basis hiervan zou dienen te worden ontslagen van alle rechtsvervolgning.

De militaire kamer verwerpt dit verweer. Buiten het feit dat, zoals ter terechtzitting ook door de raadsman van verdachte erkend, putatief psychische overmacht geen in de wet genoemde strafuitsluitingsgrond is, is de militaire kamer van mening dat deze term in de kern als een pleonasme is op te vatten. In een situatie van psychische overmacht staat men immers al onder een zodanige psychische druk dat men geen juiste beoordeling van een gegeven situatie kan maken. Het aspect van het vermeend onder deze psychische druk staan, oftewel het putatieve aspect, is geïncorporeerd in het onvermogen van de persoon van de dader om tot de juiste beoordeling van de situatie te kunnen komen en vormt dus geen aparte vorm van de psychische overmacht.

Voorts acht de militaire kamer ook niet bewezen dat verdachte in een situatie van psychische overmacht verkeerde. Voor een geslaagd beroep op psychische overmacht dient immers ook voldaan te zijn aan de vereisten van proportionaliteit en subsidiariteit. Verdachtes handelen kan deze toets niet doorstaan. Wat er ook zij van het door hem vermeende dreigende gevaar, had hij andere, minder ingrijpende, mogelijkheden tot bescherming van het meisje.

Voor het door de raadsman van verdachte gevoerde verweer dat er sprake zou zijn van afwezigheid van alle schuld, zijn geen (nadere) argumenten aangedragen. De militaire kamer verwerpt dit verweer. Aangezien de militaire kamer het verdachte aanrekent dat hij op een dermate onhandige, onvoorzichtige en buitensporige wijze heeft getracht het slachtoffer te beschermen, dat zij hierdoor zwaar lichamelijk letsel heeft opgelopen, kan er geen sprake zijn van afwezigheid van alle schuld. Ook anderszins is niet gebleken van feiten en omstandigheden die tot honorering van dit verweer zouden moeten leiden.

b. de rapportage

Over verdachte is een multidisciplinair rapport opgemaakt door drs. J.M.E.P. Janssen,

psychologe, en drs. B. Gotink, psychiater, respectievelijk gedateerd 21 april 2005 en 16 april 2005, waarin drs. J.M.E.P. Janssen, psychologe, concludeert, zakelijk weergegeven:

“Betrokkene is lijdende aan een ziekelijke stoornis te weten een posttraumatische stressstoornis en er is sprake van een gebrekkige ontwikkeling van de geestvermogens in de zin van een borderline persoonlijkheidsstoornis. Hiervan was ook sprake ten tijde van het ten laste gelegde en het tenlastegelegde kan hieruit worden verklaard.

Er is sprake van een regressie op de dag van het ten laste gelegde. Terwijl de zwakke structuur van betrokkene al barstjes kende, brak deze geheel op het moment dat betrokkene getriggerd werd in de seksueel misbruikervaring uit het verleden; een man en een vrouw leken exact op de man en vrouw uit de traumatische ervaring toen hij 12 jaar oud was. Dit riep de gehele traumatische ervaring weer op, betrokkene herleefde de angstige momenten weer uit zijn trauma en handelde defensief hierop.

Hij dissocieerde, realiteit en herinneringen liepen in elkaar over. Betrokkene voelde zich geheel overgeleverd aan deze angsten, blokkeerde volkomen en reageerde instinctief hij trachtte degene die voorbij kwam in bescherming te nemen, zoals hij zichzelf in bescherming zou willen nemen en deed dit nogal op harde en brute wijze, zonder na te denken over gevolgen voor de ander. Betrokkene handelde impulsief en was op dat moment niet bij machte om tegen de impulsen in te gaan.

Betrokkene is sterk verminderd toerekeningsvatbaar.”

Drs. B. Gotink, psychiater, concludeert:

“Bij betrokkene is sprake van Post Traumatische Stress Stoornis (PTSS) met dissociatieve momenten, herbelevingen van seksueel misbruik, angst en paniekreacties en stemmingswisselingen. Het ontstaan van de stoornis heeft te maken met affectieve en pedagogische tekortkomingen in de jeugd en met het seksueel te zijn misbruikt op zijn dertiende of daaromtrent. Bij het tweede tenlastegelegde feit was tevens sprake van overmatig alcoholgebruik als vorm van automedicatie tegen angst en paniek.

De persoonlijkheidsorganisatie kent een borderline structuur. Betrokkene was op het moment van het eerste tenlastegelegde feit hoogstwaarschijnlijk in een toestand van dissociatie c.q. vernauwd bewustzijn, waarbij het menen te zien dat een man in het park een vrouw lastig viel en bedreigde, luxerend heeft gewerkt bij betrokkene om te menen dat hij een meisje van dertien moest beschermen voor datgene wat aan betrokkene zelf op die leeftijd was aangedaan. Reflexmatig paste betrokkene de hem aangeleerde technieken van een militaire beveiligingsactie toe. Bij het in muts gekleed over straat rennen enkele maanden later, speelde zijn wanhoop over het uitblijven van hulp een rol en legde hij onbewust zijn psychoseksuele problematiek op straat.

Door de waarschijnlijke herbeleving van dreigend seksueel misbruik was betrokkene sterk beperkt in zijn keuzemogelijkheden op het moment dat hij het potentiële slachtoffer in het park zag aankomen fietsen en meende haar te moeten beveiligen. Na zelf destijds te zijn misbruikt had hij eveneens niet geweten hoe hij hulp moest vragen, dit is feitelijk nog steeds een probleem voor hem. Het oude zeer licht verdrongen in een laatje en speelt op als er een luxerende gebeurtenis plaatsvindt. Door eerder wegens aanstootgevend gedrag met de strafrechter in aanraking te zijn geweest, had betrokkene zeker na bovengenoemd eerste tenlastegelegd feit professionele hulp moeten zoeken, echter hij verkoos verdoving te zoeken in alcohol. Dit verminderde zijn kritisch oordeelsvermogen verder en zodanig, dat hij in een nieuwe maar toch weer andere vorm van bewustzijnsdaling de straat op liep.

Het eerste tenlastegelegde feit in het park is hoogstwaarschijnlijk in een dieper dissociatief moment tot stand gekomen, in samenhang met bovengenoemde praktische feiten rond het zien van dreigende seksuele intimidatie tussen man en vrouw in dat park, dan het

tweede feit. Het onverwerkte eigen trauma op zijn dertiende werd als het ware herbeleefd in praktijk gebracht, inadequaat gesublimeerd in de ‘beveiligingsactie’ door betrokkene. Hij was zich nauwelijks bewust van de schade die hij het meisje toebrengt, lichamenlijk en mogelijk ook geestelijk. Wat de mate van toerekeningsvatbaarheid betreft kan worden gesteld dat deze bij het eerste tenlastegelegde feit als verminderd tot sterk verminderd is te beschouwen.

Bij het in een alcoholische roes grotendeels ontkleed over straat lopen is de mate van toerekeningsvatbaarheid slechts als licht verminderd te beschouwen, omdat bij betrokkene weliswaar de stoornis PTSS en de borderline persoonlijkheidsorganisatie structureel aanwezig zijn, maar waar hij gewaarschuwd door het eerste tenlastegelegde feit en door het inadequaat hulp inschakelen meer aan had kunnen voorkomen.”

De militaire kamer verenigt zich met die conclusies en maakt die tot de hare.

Overeenkomstig deze conclusies kan niet worden gezegd dat verdachte in het geheel niet strafbaar is. Er is voorts ook geen andere omstandigheid aannemelijk geworden die de strafbaarheid van verdachte geheel uitsluit.

Verdachte is dus, gezien de uitgebrachte rapportage en de verwerping van de verweren van de raadsman van verdachte, strafbaar.

6. *De motivering van de sanctie(s)*

Bij de beslissing over de straf heeft de militaire kamer rekening gehouden met:

- de aard en de ernst van het bewezenverklarde en de
- omstandigheden waaronder dit is begaan;
- de persoon en de persoonlijke omstandigheden van verdachte, waarbij onder meer is gelet op:
  - een uittreksel uit het algemeen documentatieregister van de justitiële documentatiedienst gedateerd 12 augustus 2004 betreffende verdachte;
  - een vroeghulp interventierapport van de (stichting) Reclassering Nederland, gedateerd 23 juni 2003, betreffende verdachte;
  - een rapport opgemaakt door V. Versteeg, arts, en B.J. Berendsen, psychiater, gedateerd 26 augustus 2003, betreffende verdachte;
  - een rapport opgemaakt door V. Versteeg, arts, en R.J.M. Mooren, psychiater, gedateerd 2 juli 2004, betreffende verdachte;
  - een voorlichtingsrapport van de (stichting) Reclassering Nederland, gedateerd 21 april 2005, betreffende verdachte;
  - een voorlichtingsrapport van de (stichting) Reclassering Nederland, gedateerd 3 juni 2004, betreffende verdachte;
  - de multidisciplinaire rapportage voornoemd;
  - de schriftelijke slachtofferverklaring.

De militaire kamer overweegt in het bijzonder het navolgende. Verdachte heeft zich schuldig gemaakt aan een zware mishandeling en aan het plegen van schennis van de eerbaarheid. Dit zijn ernstige feiten. De gepleegde feiten hebben weliswaar plaatsgevonden tegen de achtergrond van een ernstige geestelijke problematiek bij verdachte. Dit ontnemt de feiten echter niet in het geheel hun strafbaarheid en tast voorts de ernst van de feiten niet aan. Verdachte verkeerde, voor wat betreft het bij parketnummer 05/097005-03 tenlastegelegde feit, door aan de oppervlakte komende traumatische ervaringen uit zijn verleden, in de veronderstelling dat er een dreigend gevaar was voor het slachtoffer en hij is hierop overgegaan tot een in zijn ogen noodzakelijke reddingsactie. Hierbij is verdachte dermate – in zijn eigen woorden – lomp te werk gegaan en heeft hij de grenzen van sub-

sidiariteit en proportionaliteit dusdanig overschreden, dat het slachtoffer in plaats van de noodzakelijke bescherming te genieten, angstige momenten heeft moeten doormaken en zwaar lichamelijk letsel heeft opgelopen. Uit de ter terechtzitting voorgehouden schriftelijke slachtofferverklaring blijkt dat het slachtoffer nog dikwijls geconfronteerd wordt met de gevolgen die het handelen van verdachte voor haar heeft gehad. De militaire kamer heeft bij haar oordeel in aanmerking genomen dat verdachte ten tijde van het bij parketnummer 05/097005-03 tenlastegelegde feit sterk verminderd toerekeningsvatbaar was en ten tijde van het bij parketnummer 05/081171-03 tenlastegelegde licht verminderd toerekeningsvatbaar. Voorts heeft de militaire kamer meegewogen dat verdachte niet eerder in aanraking is geweest met justitie.

Gelet op hetgeen hiervoor is overwogen oordeelt de militaire kamer dat voor de afdoening van de onderhavige zaak geen andere straf in aanmerking komt dan een deels voorwaardelijke gevangenisstraf in combinatie met een werkstraf.

De militaire kamer ziet, gelet op verdachtes persoonlijke omstandigheden, aanleiding aan de voorwaardelijke gevangenisstraf de bijzondere voorwaarde te verbinden dat verdachte zich zal houden aan de aanwijzingen van de reclassering, ook als dat mocht inhouden het volgen van een ambulante behandeling bij de forensisch psychiatrische polikliniek De Waag te Amsterdam, of een vergelijkbare instelling.

6.a. De beoordeling van de civiele vordering, alsmede de gevorderde oplegging van de schadevergoedingsmaatregel

De benadeelde partijen hebben overeenkomstig het bepaalde in artikel 51b van het Wetboek van Strafvordering opgave gedaan van de inhoud van de vordering, strekkende tot vergoeding van geleden schade.

De militaire kamer zal de civiele vordering van H.B., met als gemachtigde SRK Rechtsbijstand, mr. V.R.J. van Luijk, gevestigd Europaweg 151, 2711 ER te Zoetermeer, tot een bedrag van € 52,63 aan materiële schade toewijzen, waarbij de omvang van de schade door de militaire kamer op basis van de overgelegde stukken naar redelijkheid en billijkheid op dat bedrag is begroot.

De militaire kamer zal de benadeelde partij niet-ontvankelijk verklaren in het overige deel van de vordering ter zake vergoeding van materiële schade omdat dit deel van de vordering onvoldoende met stukken is onderbouwd en daarmee niet van zo eenvoudige aard is dat het zich leent voor behandeling in het strafgeding.

De militaire kamer acht voorts voldoende bewezen dat H.B. door hetgeen haar is aangedaan immateriële schade heeft geleden en dat zij uit dien hoofde terecht aanspraak maakt op vergoeding van die schade. De militaire kamer kan in deze strafrechtelijke procedure niet exact vaststellen welk bedrag aan vergoeding voor de geleden immateriële schade juist is. Zij is echter van oordeel dat in ieder geval een bedrag van € 1.000,- aan schadevergoeding op zijn plaats is zodat zij dit bedrag bij wijze van voorschot zal toewijzen aan het slachtoffer. De vordering is voor zover zij strekt tot vergoeding van een hoger bedrag wegens immateriële schade en van andere schade niet van eenvoudige aard zodat de benadeelde partij in zoverre niet-ontvankelijk is en de vordering slechts bij de burgerlijke rechter kan worden aangebracht. Voor de toewijsbare delen van de vorderingen geldt tevens dat de militaire kamer de schadevergoedingsmaatregel ex art. 36f van het Wetboek van Strafrecht zal toepassen en dus verdachte de verplichting zal opleggen een bedrag, gelijk aan het door de militaire kamer toe te wijzen schadebedrag, aan de Staat te betalen ten behoeve van de benadeelde partijen.

7. De toegepaste wettelijke bepalingen

De beslissing is gegrond op de artikelen 10, 14a, 14b, 14c, 14d, 22c, 22d, 24c, 27, 36f, 57, 239 en 302 van het Wetboek van Strafrecht.

[Volgt: Veroordeling tot 4 maanden gevangenisstraf met aftrek, waarvan 3 maanden voorwaardelijk met een proeftijd van 2 jaar, met de bijzondere voorwaarde van reclasseringscontact; veroordeling tot 150 uur werkstraf, subsidiair 75 dagen hechtenis; gedeeltelijke toewijzing van de vordering van de benadeelde partij, met oplegging van de verplichting de Staat € 1.052,63 te betalen ten behoeve van het slachtoffer, subsidiair 21 dagen hechtenis. – Red.]

NASCHRIFT

1. Voor zover de gebeurtenissen die aanleiding gaven tot deze strafzaak uit het vonnis gereconstrueerd kunnen worden – nu geen hoger beroep is ingesteld ontbreken de bewijsmiddelen – is het volgende voorgevallen. Verdachte, die omstreeks zijn twaalfde seksueel misbruikt was, verbeelde zich dat een 13-jarig meisje dat op straat langsfietste (seksueel) aangerand dreigde te worden. Daarop reageerde hij door de in dienst aangeleerde beveiligingstechnieken toe te passen: hij trok het meisje van haar fiets en sleurde haar de nabijgelegen struiken in. Het meisje brak daarbij een arm. Verdachte werd vervolgd ter zake van primair poging tot verkrachting, subsidiair wederrechtelijke vrijheidsberoving, meer subsidiair zware mishandeling en meest subsidiair poging tot zware mishandeling. Voorts werd verdachte veroordeeld ter zake van feitelijke schennis van de eerbaarheid, omdat hij zich bij een andere gelegenheid – onder invloed van alcohol – in deels ontklede staat op de openbare weg had bevonden.

2. De Rechtbank spreekt vrij van het primair ten laste gelegde, op de grond dat bij hem het oogmerk had ontbroken het slachtoffer te dwingen tot het ondergaan van seksuele handelingen. Uit het vonnis blijkt niet waarom primair verkrachting ten laste gelegd was; wellicht heeft de omstandigheid een rol gespeeld dat verdachte ook van feitelijke schennis van de eerbaarheid verdacht werd.

Ook van de subsidiair ten laste gelegde wederrechtelijke vrijheidsberoving spreekt de Rechtbank vrij. Deze vrijspraak berust in de eerste plaats op de grond dat het slachtoffer slechts korte tijd – het vonnis vermeldt niet hoe lang – van haar vrijheid beroofd was gehouden. In overeenstemming met de – schaarse – rechtspraak ter zake¹⁾ is de Rechtbank kennelijk de opvatting toegedaan dat kortdurende beperkingen van de vrijheid niet als ‘vrijheidsberoving’ kunnen gelden. Daarmee zal bedoeld zijn: beperkingen van de vrijheid die in de voorstelling van de dader slechts kort zullen duren. Uit de omstandigheid dat art. 282 Sr zowel het van de vrijheid beroven als het van de vrijheid beroofd houden strafbaar stelt volgt dat niet doorslaggevend kan zijn hoe lang de vrijheidsberoving feitelijk geduurd heeft. De vrijheidsberoving die vrijwel onmiddellijk beëindigd wordt verliest dat karakter niet.

In de tweede plaats spreekt de Rechtbank vrij van wederrechtelijke vrijheidsberoving op de grond dat de verdachte niet het oogmerk had gehad om het slachtoffer van haar vrijheid te beroven; zijn opzet was daarop niet gericht. Hoewel ik de gedachtegang van de Rechtbank wel kan volgen – verdachte wilde het slachtoffer niet van haar vrijheid bero-

¹⁾ Vgl. HR 31 december 1969, NJ 1970, 114: vrijheidsberoving van het slachtoffer dat na een autorit van ongeveer een kwartier op tien kilometer afstand van zijn woning had moeten uitstappen.

ven – merk ik volledigheidshalve op dat art. 282 Sr geen oogmerk eist. Oogmerk is het naaste doel waarmee de dader handelt, d.w.z. hetgeen waarop de delictshandeling gericht is. Waar de delictshandeling als zodanig strafbaar gesteld is, geeft het oogmerk daaraan een instrumenteel karakter. Dit ontbreekt echter ten aanzien van het in art. 282 Sr omschreven delict: vrijheidsberoving is als zodanig strafbaar, ongeacht de bedoelingen van de dader.²⁾

De Rechtbank veroordeelt ter zake van de meer subsidiair ten laste gelegde zware mishandeling. Wat er zij van verdachtes bedoelingen – ik ga voorbij aan hetgeen de rechtbank overweegt met betrekking tot zijn oogmerk – hij heeft ook naar eigen zeggen ten minste de aanmerkelijke kans aanvaard dat het slachtoffer (zwaar) letsel zou bekomen. Voorts veroordeelt de Rechtbank ter zake van feitelijke schennis van de eerbaarheid.

3.1. Namens verdachte wordt allereerst een beroep gedaan op – al of niet putatief – noodweer(exces): verdachte zou het meisje slechts tegen door hem ingebeeld gevaar hebben willen verdedigen. De Rechtbank verwerpt deze verweren op de grond dat noodweer veronderstelt dat de verdediging zich tegen een ander dan de aangerande richt. Dat is evident, want art. 41 Sr omschrijft noodweer als verdediging tegen een wederrechtelijke aanranding: zowel uit de notie van verdediging als uit de beperking tot wederrechtelijke aanrandingen – die slechts op aanranding door een derde kan zien – volgt dat de aanranding niet ten koste van de aangerande gekeerd mag worden. Dit behoeft overigens niet te betekenen dat men andermans belangen niet mag krenken teneinde hem voor een groter gevaar te behoeden: onder omstandigheden kan sprake zijn van ‘noodtoestand’.

De Rechtbank lijkt het zich onnodig moeilijk te maken door de verweren te verwerpen onder verwijzing naar de ratio van art. 41 Sr. In confesso is immers dat van een aanranding geen sprake was. Maar met die vaststelling zou het beroep op putatief noodweer(exces) nog niet verworpen zijn, want daartoe zou de Rechtbank moeten onderzoeken of verdachte verschoonbaar dwaalde inz. de aanranding van het meisje. Door te overwegen dat ook als de aanranding ingebeeld was niet van verdediging gesproken kan worden, slaat de Rechtbank met één klap vier vliegen dood.

3.2. Voorts wordt namens verdachte een beroep gedaan op “putatief psychische overmacht”. Wat de raadsman daarmee bedoelt blijkt niet uit het vonnis. De Rechtbank vat het als een tweeledig verweer op: primair wordt een beroep gedaan op ‘psychische overmacht’ en subsidiair – voor het geval de Rechtbank mocht oordelen dat verdachte niet door overmacht tot het feit gedrongen was – op putatieve (‘psychische’) overmacht.

Wellicht door de raadsman op het verkeerde been gezet – in de zinsnede ‘putatief psychische overmacht’ heeft het bijwoord “putatief” betrekking op het bijvoeglijk naamwoord “psychische”, dus niet op het zelfstandig naamwoord “overmacht” – behandelt de Rechtbank eerst het subsidiaire verweer. Zij overweegt dat de term “putatief psychische overmacht” een pleonasme is, omdat wie door overmacht gedrongen wordt de situatie waarin hij verkeert niet juist kan beoordelen: dit onvermogen omvat ingebeelde drang.

Deze overwegingen kan ik niet volgen. Overmacht is een uitwendige oorzaak van ontoerekenbaarheid: omstandigheden buiten de (persoon van de) dader gelegen dringen hem

²⁾ Deze omstandigheid onderscheidt de eenvoudige vrijheidsberoving van gijzeling (art. 282a Sr) en vrijheidsberoving met terroristisch oogmerk (art. 282c Sr).

³⁾ Zie M.M. Dolman, *Overmacht in het stelsel van strafuitsluitingsgronden*, Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2006, i.h.b. de pp. 176-179.

⁴⁾ Evenmin als de verdediging tegen een ingebeelde aanranding noodweer is; ik wijs erop dat de Rechtbank de beroepen op putatief noodweer(exces) niet verwerpt op de grond dat het slachtoffer niet werd aangerand, maar op de grond dat verdachte zich - ook in zijn voorstelling - niet verdedigde.

een strafbaar feit te begaan. Dat de dader bezwijkt voor psychische druk – die ontstaat door de indruk die de omstandigheden op zijn psyche maken – doet daaraan niet af. Integendeel, ‘psychische’ overmacht is slechts grond voor straffeloosheid waar van de dader – de omstandigheden in aanmerking genomen – niet gevergd wordt dat hij die druk weerstand biedt.³⁾ Van overmacht kan derhalve geen sprake zijn als de dader slechts in zijn verbeelding gedrongen is: putatieve overmacht is geen overmacht.⁴⁾ In het geval de dader zich verbeeldt tot het strafbare feit gedrongen te worden, moet een andere schuld-uitsluitingsgrond – ‘avas’ – uitkomst bieden. Straffeloos is wie van zijn onjuiste voorstelling van zaken geen verwijt gemaakt kan worden.

Uit het voorgaande volgt dat de Rechtbank niet behoefde te onderzoeken in hoeverre verdachtes handelen voldoet aan - achtereenvolgens - de eisen van subsidiariteit en proportionaliteit. Overigens komt in dit verband - wat er ook zij van het gevaar dat het meisje bedreigde - de vraag op hoe de Rechtbank is gekomen tot haar oordeel dat verdachte over andere, minder ingrijpende mogelijkheden tot bescherming van het meisje beschikte. Bij toepassing van de eisen van subsidiariteit en proportionaliteit moeten de capaciteiten van de dader in aanmerking worden genomen, en de uitgebrachte rapporten wijzen erop dat verdachtes capaciteiten uiterst gering waren.

3.3. Ten slotte wordt namens verdachte een - kennelijk niet nader gemotiveerd - beroep op ‘avas’ gedaan. Ook dit verweer wordt door de Rechtbank verworpen, op de grond dat verdachte verweten kan worden dat hij het meisje op onhandige, onvoorzichtige en buitensporige wijze heeft getracht te beschermen. Waarop dit verwijt berust, blijkt niet. Mij dunkt dat - verdachtes mentale toestand in aanmerking genomen - een nader motivering niet had misstaan.

M.M.D.